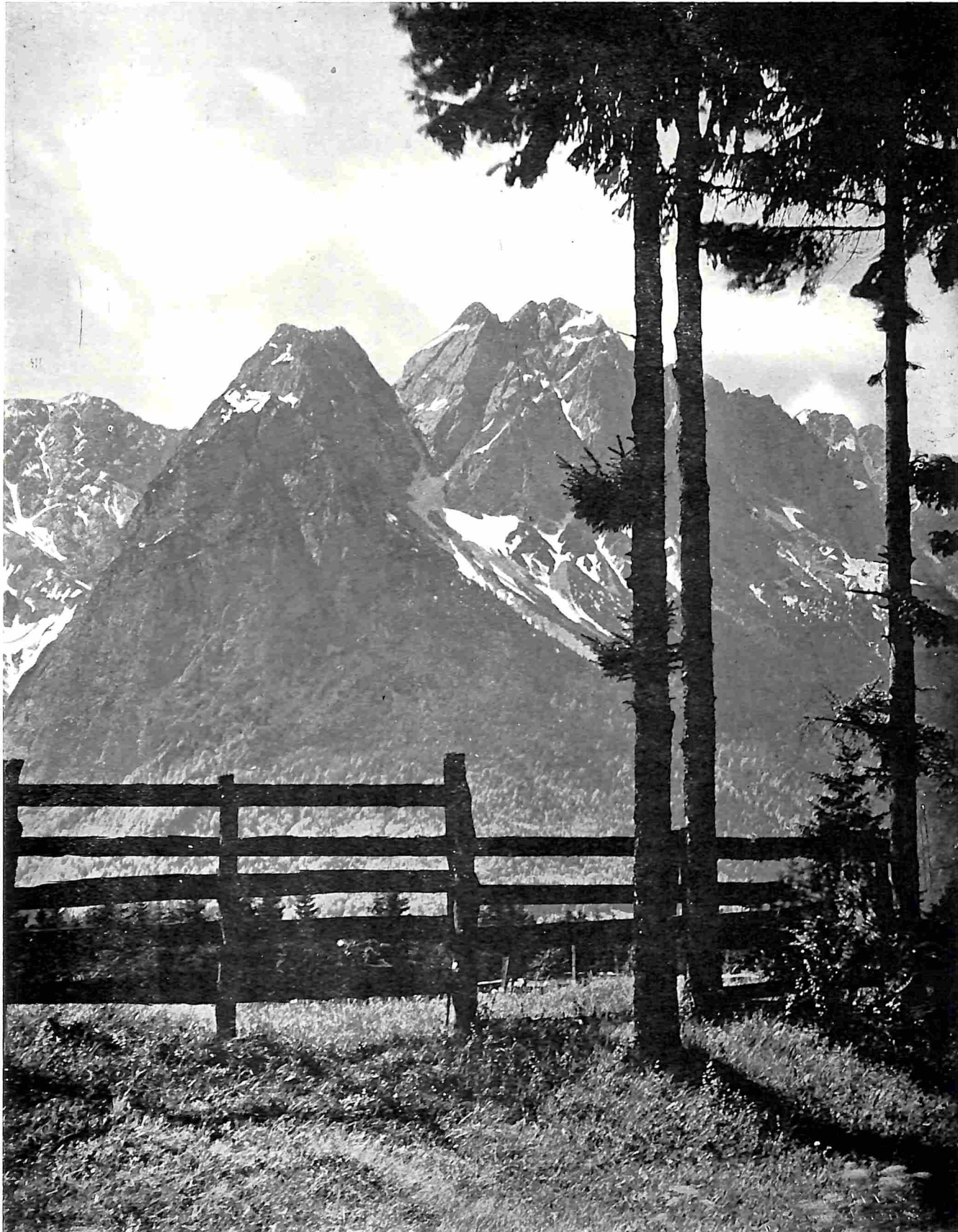

BUITEN

29^E JAARGANG N^O. 30

ZATERDAG 27 JULI 1935

HET WETTERSTEIN-GEBERGTE BIJ GARMISCH-PARTENKIRCHEN

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

HET WETTERSTEIN-GEBERGTE BIJ GARMISCH-PARTENKIRCHEN (ILL.)	BLZ. 349
DE REVOLUTIONAIR, DOOR PEARL S. BUCK	BLZ. 350—351, 360
NAAR BARCELONA (GEÏLL.) (SLOT), DOOR A. G. A. WILLEMSSEN-BERG	BLZ. 352—353
EEN SCHOONE KERK IN VERVAL (GEÏLL.) (SLOT), DOOR MATTY VIGELIUS	BLZ. 353—356
ONKRUID IN DEN TUIN (GEÏLL.), DOOR M. BARENDRECHT-HOEN	BLZ. 356—359
ZOMER IN ZWEDEN (GEÏLL.) (SLOT), DOOR HENRI VAN MANDELE	BLZ. 359—360

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

De revolutionair

1) DOOR PEARL S. BUCK

WANG LUNG was de zoon van Wang, den Boer. Heel zijn leven had hij in het Wangdorp gewoond vlak buiten Nanking, en daar hij dagelijks groente in de stad ging verkoopen, was hij niet de eerste de beste, onwetende kerel. Hij wist bijvoorbeeld eerder dan iemand anders in het dorp, dat de Keizer ten slotte afstand van den troon gedaan had. Het feit kon stellig niet meer dan een jaar vóór hij het hoorde plaats gehad hebben. Hij had het terstond aan zijn vader verteld, die er zijn oom van op de hoogte gebracht had, en zijn oom, de briefschrijver van het dorp, had het al de dorpelingen gezegd, die bij hem hun brieven lieten schrijven aan hun verwanten, en zoo wist in korten tijd iedereen het.

Minstens drie dagen lang daarna sprak iedereen op fluisterton; ieder was ontdaan en verwachtte elk uur een catastrofe. Geen van hen had natuurlijk ooit den Keizer gezien, maar toch hadden allen hem beschouwd als een schragende, eeuwige macht, de Zoon des Hemels, die in hoogere regionen alles met zijn magistraten regelde. Kortom, men kon zoowel het welvaren der natie als zijn eigen kleine zonden aan den Keizer overlaten, terwijl men zijn tuin verzorgde en groente in de lente en eenden in den herfst naar de markt ten verkoop bracht. Nu de Keizer weg was, durfde niemand het dorp verlaten. Ja, Wang de Grootvader, die zich heel goed den tijd van de Taipings herinnerde, verwachtte onmiddellijk plundering en rooverij. Hij bracht dus de voorwerpen, die voor zijn familie van waarde waren, bijeen, zooals de acte van het land, een jas van geitenvel, vuil van het gebruik door vele geslachten en toch nog goed voor verscheidene komende, en enkele zilverstukken, en verborg deze in den hollen aarden muur van het huis. Drie dagen lang zat hij, de oogen gericht op de losgemaakte klei, met de hand door zijn spaarzamen geelwitten baard te strijken en 's avonds liet hij zijn bed naar buiten brengen en sliep er onder.

Maar aangezien tegen het einde van den vierden dag nog niets gebeurd was, haalde hij den schat weer uit de schuilplaats, morrend en een beetje teleur-

gesteld, en het volk ging langzamerhand weer aan het werk, zij het eerst een weinig bevreesd. Ten slotte echter voelden zij geen behoefte meer aan den Keizer en na verloop van tijd begonnen zij zelfs blij te worden dat hij weg was, daar hun oogsten elk jaar even goed waren, als toen hij voor hen bij den Hemel bevestigd had.

Ja, eens op een dag hoorde Wang Lung in een theehuis in de stad een jongeman met luider stem om zijn theekom heen roepen, dat keizers niets anders dan luie kerels waren, die het volk een hoop geld kostten. Een rilling liep Wang Lung over den rug bij deze woorden en deze uiting van minachting van de hooge dooden en een poosje bleef hij kijken of een pan van het dak zou vallen op den jongeman, dat hij in zijn thee zou stikken. Maar toen er niets dergelijks gebeurde, kwam Wang Lung na een beetje moeitevol peinzen — want nadenken was nooit gemakkelijk — tot het besluit, dat de jongeman waarheid gesproken moest hebben, zoodat de goeden hem niet durfden te tuchtigen. Met ontzag keek hij naar den ander.

Deze droeg een lang gewaad van donkerblauw zijde, niet zwaar en niet licht, maar uitstekend geschikt voor het seizoen — het was in de derde maand van de lente. Zijn haar was dicht bij het hoofd geknipt en even glanzend geolied als dat van een vrouw.

„Die man moet uit het zuiden komen”, zei Wang Lung zichzelf, „want ik heb nog nooit zoo iemand gezien.”

De jonge man sprak nu haastig en liet zijn oogen snel dwalen over de menigte in het theehuis. Toen hij zag, dat Wang Lung hem aanstaarde, streek hij met een lange, bleke hand langs zijn wenkbrauw en maakte met eenige stemverheffing tegen hem:

„Wij Chineezers zijn talrijker dan de bevolking van eenig land ter wereld en alle vreemde landen zouden ons moeten vreezen. Maar zij verachten ons, omdat wij geen vuurwapens en vechtschepen hebben. Toevallig zijn dat eenvoudige dingen. Reden in oude tijden onze wijze mannen niet op wolken van vuur en draken, die rook uitademden? Wat gedaan is, kan niet gedaan worden. Nu zijn we een republiek en de Keizer is dood. Alles is mogelijk”.

Wang Lung was een weinig naderbij gekomen en bukte zich, nam de slip van de jas van den jongeman in de hand en vroeg beleefd:

„Mag ik u vragen, wat deze jas gekost heeft?”

de fijne, zachte stof nog tusschen duim en wijsvinger voelde hij het nog eens goed en ging voort: „Wat kost dit voor stof? Het voelt aan als of het uit een wees gemaakt was. Heer, is dit vreemde stof en hoeveel kost die?”

Maar de jongeman werd plotseling boos en rukte met een snelle beweging het jaspand uit zijn vingers. „Maak hem niet vuil met je vingers, viezerik”, riep hij uit. „Ik betaalde er zes dollars per el voor en dat is echte Engelsche wollen stof”.

Zes dollars per el! Wang's mond stond plotseling open als die van een visch. Hij zag nog geen zes dollars in drie maanden werken. Hoeveel voeten zouden er wel noodig zijn voor zoo'n jas, die tot enkels afhing en nauw om den hals sloot, bijna tot de ooren reikte. Terwijl de jongeman voortging over de republieken te spreken, peinsde Wang Lung over hoe veelheid blauw katoenen stof, die hij zes maanden tevoren voor zijn trouwgewaad gekocht had. Vijf

voor de voor-, vijf voor de achterzijde, zeg vijf voor de mouwen, zeg tien en een half voet, een beetje overmaat, zooals gewoonte was wanneer je tien voet stof in een winkel kocht. Alles en alles kwam dat op niet minder dan achtentwintig zilveren schijven. Hij was verbijsterd van een dergelijken welstand. Achtentwintig dollars, het inkomen van een jaar, gewikkeld om het smalle lichaam van een jongeling met kort geknipte haren! „Dat is heel duur!” mompelde hij.

De jongeman wendde zich zelfvoldaan tot Wang. „Het is buitenlandsche stof, die gegroeid is op de ruggen van Engelsche schapen en voor de zwart-harige menschen speciaal geweven door de handen van Engelsche slaven”, legde hij uit. En toen hij Wang's verbazing en bewondering zag, ging hij op vloeienden redenaarstoon voort:

„Zooals ik zei, hebben we niet langer een Keizer noodig. Onze groote natie kan nu geregeerd worden, gelijk onze oude wijze gezegd heeft, door het volk, voor het volk en uit het volk. Zelfs jij, arm als je bent, kunt een aandeel hebben in de beslissing, wie onze president zal zijn”.

„Ik?” zei Wang, plotseling achteruit krabbelend. „Ik heb mijn vader en mijn ouden grootvader te onderhouden en mijn vrouw en drie slavinnen, want zij heeft me alleen maar dochters gegeven en nog geen zoon. Hun leege monden staan altijd wijd open om me heen. Ik heb geen tijd. U wilt dat zeker wel voor mij doen?”

De jongeman lachte luid en sloeg met de vlakke hand op de tafel, zoodat iedereen in het theehuis opkeek en Wang, verward, nu er zooveel oogen op hem gevestigd waren, het gezicht afwendde.

„Wat weet jij weinig, kerel!” riep de jongeman uit. „Je hebt alleen maar een naam op een stukje papier te schrijven en dit in een bus te gooien”.

„Heer, ik kan niet schrijven”, pleitte Wang.

„Maak dan dat je iemand krijgt om voor je te schrijven. O, wat ben jij onwetend”, zei de jongeman, zijn thee uitdrinkend, waarna hij twee stuivers op de tafel wierp.

„Heer, ik ben een worm”, antwoordde Wang. „Maar wat moet ik schrijven?”

„Schrijf den naam van den man dien je wilt dat president wordt”, zei de jongeman.

Hij sprak op een zoo ongeduldigen toon, dat Wang Lung niet verder durfde te vragen, wat „president” beteekende.

Allengs waren nu meer menschen komen luisteren naar het gesprek en de jongeman wendde zich bij de deur om, en zei met grooten nadruk, op denzelfden toon als straks:

„En daarom, landgenooten, is de tijd van voor-spoed nabij. De rijken zullen arm worden en de armen zullen rijk worden”.

Wang spitste de ooren. Wat — de armen zouden rijk worden? Hij waagde het bedeesd te vragen, toch angstig, dat de jongeman boos zou worden:

„Heer, hoe gaat dat?”

„In alle republieken is het zoo”, zei de jongeman. „In Amerika leeft iedereen in paleizen en zijn alleen de rijken gedwongen te werken. Zoodra de keizers aan kant gezet zijn en de Revolutie komt, gebeurt dat. Daarom draag ik ook kort haar. Het is, om te laten zien, dat mijn geest vrij is. Ik ben een revolutionair. Ik en andere revolutionairen zullen de natie redden en de armen en verdrukten opheffen!”

Hij boog en keerde zich om teneinde heen te gaan. Wang zat nog op zijn draagstok gehurkt voor de deur, waar hij was gaan zitten toen de jongeman boos geworden was. Hier zat hij nu en staarde voor zich heen als in een droom, zoodat de jongeman niet langs hem heen kon. „Uit den weg, jij”, riep de jongeman uit en duwde den stok norsch met den voet opzij.

Wang stond haastig op, zette zijn manden op de straat en keek den jongeman na, terwijl deze wegliep, waarbij zijn blauwe jas van links naar rechts zwaaide.

Van al wat er gezegd was, had Wang feitelijk slechts dit begrepen, dat de armen rijk zouden worden. Deze hoop had hij heel zijn leven gekoesterd, maar de laatste jaren had hij haar als onvervulbaar opgegeven. Zijn voorouders hadden gewerkt op het lapje grond, dat hij bearbeidde en geen van hen was ooit rijk geworden. Nu echter scheen het allemaal waar te zullen worden: nu de Keizer dood was, kon alles gebeuren.

Hij staarde de straat af, al peinzend, en zag, hoe de blauwe jas zich in de grijze verte verloor. Als hij rijk werd, zou hij juist zoo'n jas als deze willen hebben, zacht en glanzend en warm. Hij keek zijn lichaam langs naar zijn gevlekte, gelige broek en zijn bruine, naakte voeten. Hij zag zich gekleed in die warme, helderblauwe stof. Maar toen hij het hoofd boog, viel zijn staart omlaag, die een roestroode kleur had van zon en wind en in vele dagen niet gekamd was. „Hoe kan ik mijn nieuwe jas dragen met zoo'n hoofd?” mompelde hij voor zich heen.

Het was hem of de jas al om hem heen geknoopt zat, met dezelfde soort vergulde knoopjes als die van den jongeman. En ofschoon hij nog slechts weinig groente verkocht had, telde hij zorgvuldig zijn geld en toen hij een straatbarbier tegen kwam, riep hij dezen toe:

„Scheer mijn hoofd heelemaal kaal, en ik zal je tien koperstukken geven”.

Zoo werd Wang Lung een revolutionair.

Zelf echter weid hij dit feit niet gewaar. Toen hij dien avond in zijn dorp teruggekeerd was, zagen de dorpingen, die op de drempels van hun huizen zaten, hem geschoren als een priester voorbijkomen en begonnen te lachen. Niemand wist iets te zeggen, behalve Wang Liu's eenige zoon, die dagelijks in de stad op school ging en dus meer begreep dan de anderen. Hij riep:

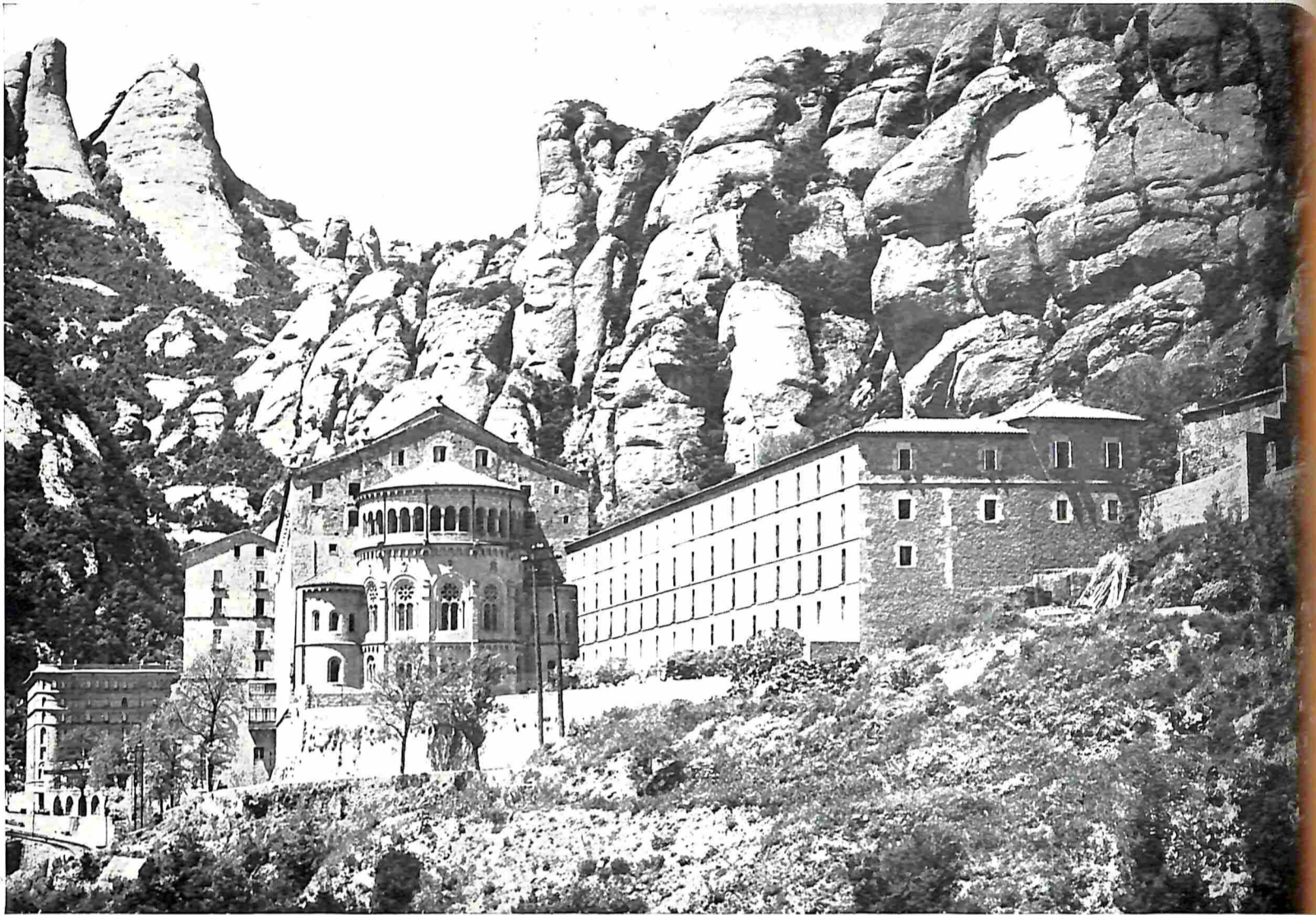
„Hij is een revolutionair! Mijn onderwijzer zegt, dat alleen de revolutionairen hun haar afknippen!”

Wang Lung was hevig ontsteld toen hij dit hoorde. Hij wist niets van revolutionairen af en werd benauwd, omdat hij onbewust iets geworden was, waar hij niets van af wist. Met veel geraas legde hij dus zijn draagstok neer, om te laten zien dat hij niet van zijn stuk gebracht was en riep zijn vrouw, zooals hij elken avond placht te doen.

„Hela, slavinnenmoeder, waar is de rijst? Ik heb den heelen dag mijn kostelijken adem verbruikt om voedsel voor je te kunnen koopen en wanneer ik 's avonds uitgeput thuiskom, vind ik niet eens een kom thee gereed”.

De dorpingen zagen terstond, dat hij precies als anders deed en gingen uiteen, al verbaasden zij zich nog over zijn uiterlijk. Toch bleef hij dien niets-zeggenden naam houden. Hij heette van dien dag af „Wang de Revolutionair” en langzamerhand verloor de naam elke bijzondere beteekenis.

(Vervolg op bladz. 360)

HET BENEDICTIJNERKLOOSTER MONTSERRAT MET KERK BIJ BARCELONA

NAAR BARCELONA

DOOR A. G. A. WILLEMSSEN—BERG

DE Ramblas, belangrijke verkeers- en winkelweg, met, om te wandelen, een breede middenallee vol boekenkiosken en bloemenstalletjes, die een weelde van kleur en geur bieden, leiden van dit plein over de Plaza Universita naar de Plaza d'España, waar een geweldig Vrijheids-monument met beelden en een klaterende fontein verrijzen. Ook hier heerscht een eeuwige drukte van suizende trams, grappig vermengd met de typische huifkarretjes. Aan één kant staat de arena, naar het Zuiden bevindt zich het park van Montjuich rondom het gebouwencomplex van de wereldtentoonstelling van 1929. Door hoge ijzeren hekken komen we aan de ter weerszijden van een breeden weg gelegen tentoonstellingszalen, de nu leeg café-ruimten, de zalen voor voorstellingen, alles even enorm. Het verlies er op was naar schatting 10 miljoen pesetas en op elke brief uit Barcelona verzonden is extra porto verplicht om dit te verminderen. ☞ In dit park leert men trappenlopen. De kleine donkere kleuters doen het juichend, de ouderen zuchtend. Toch . . . het is de moeite waard. Zuilen van alle mogelijke kleuren glas (een rij in geel draagt den toepasselijken naam van Aspergelaan) een vijver, omringd door glazen bogen en schulpen, die fontein in steeds wisselende vormen creeërt, en als hoogste punt een museum leveren tezamen een schitterende illuminatie, die elke maand één Zondag aangestoken wordt en de verlichting van Versailles overtreft. Het doet wonderlijk aan tusschen al dat broze glas te wandelen, de wind doet alles zachtjes rinkelen, het krioelt van spelende kinderen er omheen, maar na al die jaren is nog alles ongeschonden. We zijn hier zeer zeker niet in Holland. En toch zijn de kinderen zoo vroolijk en speelsch; aan de oogen der moeders moest ik even wennen, ze lijken door hun donkerte meermalen stuursch of boos en toch kunnen ze ineens vol zonnigheid lachen. Grappig is, dat hier meer vaders dan moeders met de kinderen uit zijn en ze gaan er zóó natuurlijk in op, zonder air van „daar-ben-ik-eigenlijk-te-goed-voor” of verveeldheid. Ze tracteeren hun kroost op een zakje met pommes frites of laten hen een decimeter afknippen van een gesuikerd aardappelgebak, dat de dikte heeft

van sloopstouw en op dezelfde wijze ligt opgerold. De worden gevoerd met een soort erwtes en zoo is iedereen 't park volmaakt gelukkig. ☞ Hoogerop krijgen de bloemen de overhand op het glas. Allerlei soorten zijn er en in Montjuich bloeien al de rozen van de pergola's en zenden hun geur door de grappige intieme betegelde paadjes, waar telkens godenbeelden verrijzen. In een diepe kom is een Griek tooneelruimte arenavormig gebouwd. Nog verder is een Spaansch dorpje opgezet, authentiek naar typische voorbeelden uit alle delen des lands. Er is een kerkje met ijzeren kettingen aan de muren, een klooster met gang, waarin de graven ingemetseld, een stadhuis met binnenplaats, sierlijke cirkels en krullen met gewone steenen belegd. Door nauwe bochtige straatjes staan we eindelijk weer in moderne Barcelona.

OM DE STAD HEEN. ☞ Van dit hoogste punt van het tentoonstellingsgebouw is er een wijd uitzicht over de stad, daar ligt in wondermooie zachte tinten van wit naar rood veilig ingesloten tusschen de donkergroene heuvels. Aan overkant ligt Tibidabo, 500 m hoog, met radiozenders, oud brongebouwtje, een paar hotels, geliefd ontspannings-voor de stedelingen, waar ze voor een paar uren koelte zoeken, wandelen, bloemen plukken en in alle mogelijke toestand in de lucht hangen om op hun stad te kunnen neerkijken. Een ander interessant tochtje is naar den Montserrat. ☞ De tram- en een treinrit langs gronden van een wonderlijk roode tint gaan we omhoog in de „aereo” tusschen de naakte rotsen met hun vreemde rond-afgeslepen toppen. Het zijn als een leger stille reuzen naast elkaar. Duizelend dal nederen ons ligt het groene dal met een glinsterende kronkelende rivier er doorheen. Als we bij het eindpunt tusschen de rotsblokken schuiven, zijn we heel dankbaar. ☞ Hier bij het klooster van Montserrat, eeuwenoud, en er bij een kerkje een zwarte Madonna het wonder is. Rondom haar hangen bruidsbouquetten van echte en nagemaakte bloemen en een verzameling van de meest uiteenlopende voorwerpen, zooals een bril, afgietsels van lichaamsdeelen en schriftelijke verklaringen, alles om haar genezingen te illustreeren.

een trapje gaan de menschen naar haar omhoog, hun rozenkrans leggen zij op haar borst en het beeld van een koorknaap aan den voet van de trap incasseert op zijn schaal de pesetas. Buiten nemen wij de funuculaire naar 't hoogste punt en daar is om de rotsen heen een smal steil paadje uitgehakt. Er is hier de wondere sfeer van ver buiten de wereld te staan, de nevels vluchten langs ons heen en verzamelen zich al om de hoogste toppen, wij moeten terug en plukken tusschen 't klimop de kleine blauwe anemonen en roode besjes met scherpe blaadjes, die denken doen aan onze hulst.

DE KUNST. In de stad omvangt ons weer het volle Spaansche leven. Het is Paschen en tot den vrijheidsdag toe zal het twee weken feest zijn! Nu wordt de Sardana gedanst! Zoo maar op straat en de meisjesstudenten uit het Palacio doen óók mee! Verrukkelijke volksdansen, die alles uit, waarmee een volk samengeweven is. Hij wordt gedanst in een kring, de voeten gaan in een syncoopische beweging, de armen volgen een totaal ander rythme; het lijkt zoo simpel, maar er is een beheerschte kracht in; de armen, eerst laag, rijzen hooger, die kleine verandering doet hen bewuster zichzelf zijn; de voeten vormen in passen eerbiedig het kruis, waar hun heftige natuur de evenwichtige steun van verlangt. Ik heb de uitdagende Spaansche dansen gezien van een solodanseres, maar geen haalt het bij deze

waardige „boerendansen“. Een geluk is, dat de menschen zelf prijs stellen op hun kunst. Juist uit de eenvoudigste standen vereenigen zij zich om voorbeelden van oude muziek en dans op te sporen en te beoefenen. Het Orfeo Gracienc, een gemengd koor onder leiding van een plaatje van een ouden, grijzen muziekmeester is zeer bekend en het is een nieuw genot deze wonderlijke liederen te hooren, die soms een Russisch cachet hebben door de als muziek

begeleidende stemmen met daarbovenuit één (in tegenstelling met de Russen echter een vrouw) van het vreemde typisch Spaansche karakter: vlak, niet vibreerend. Absoluut passend bij deze stemklank is het geluid van de soprano, een muziekinstrument tusschen een fluit en een trompet in, dat ondanks zijn schallende hardheid een eigenaardige bekoring bezit.

DE UITTOCHT. Voor 't laatst loopen we door de drukke straatjes, die op de Ramblas uitkomen, te winkelen. Handschoenen, schoenen en parfums zijn hier ongelooflijk goedkoop. De geonfijte vruchten in alle soorten doen watertanden. Ze zijn op een bepaald uur van den dag klaar, zooals dat bij ons met de versche taartjes van den banketbakker 't geval is, en blijken dan niet te zoet, met de zuivere vruchtensmaak, overheerlijk. Daar liggen de sinaasappels, de kleine 3 voor 2 cent, de grootere 1 cent per stuk, en ik moest ineens denken aan een Veluwsch boerenkindje met rachitis, dat ik zomaar een heelen sinaasappel gaf, een luxe, waardoor alle monden van haar familieleden openvielen van grenzenloze verbazing. Nu

zijn we aan de winkels voor toeristen met zijden zakdoeken met bloedige stierengevechten bedrukt en waaiers met reuzen-oogige Spaansche schoonen, maar dat is niets moois en we stappen op de tram en betalen, op zijn Hollandsch berekend, één cent en nóg een cent en bedenken met weemoed, dat dit in onze dierbare Nederlandsche hoofdstad weer één dubbeltje en nóg een cent zal zijn. Alleen het Catalaansch dialect, dat hier gesproken wordt, is, als je alleen op de klanken let — net plat-Amsterdamsch! Nu wordt het koffers pakken en haasten en reppen en o, wat zonde, als je in den trein zit,

herinner je je ineens alle dingen, die je nog wel een beetje beter had willen bekijken, maar dan denk je aan Holland, waar het nog lenterkoud zal zijn, maar dat was 't hier óók, en thuis kost een dag centrale verwarming niet f 10.— zooals in ons koninklijk paleis driehoog, dus zullen we weer warm kunnen baden en onze verkoudheid kwijtraken, hè ja, Oost West, thuis best, al zijn wenóg zoo dankbaar voor alle wondere belevenissen.

DE PLAZA DE ESPAÑA TE BARCELONA

Een schoone kerk in verval

DOOR MATTY VIGELIUS

(Slot)

OF het oorspronkelijk de bedoeling is geweest, het gebouw met hout te overwelfen, is niet zeker. Van de kerk te Haarlem weten we, dat men aanvankelijk het plan heeft gehad een steenen gewelf aan te brengen. Men kan zelfs thans nog aan den buitenkant der kerk de plaatsen zien, waar de steunbeeren, die den zijdelingschen druk van het gewelf hadden moeten opvangen, zouden zijn aangebracht. Bij de kerk te

DE CALLE DEL PRINCIPE DE VIANA TE BARCELONA

Alkmaar vindt men dergelijke plekken niet en staat 't dus niet vast, of men oorspronkelijk aan een houten bekapping heeft gedacht. In ieder geval werden de veel lagere zijbeuken met steen overwelfd. In 1519 was het houten tongewelf van het middenschip voltooid. Het houtwerk van de kap uit die dagen moet wel een hemelsbreed verschil hebben opgeleverd met de saaie, vurenhouten bekapping, welke de oorspronkelijke in 1886 verving. Zelfs al was de oorspronkelijke, eiken kap ook nog zoo gehavend geweest, dan ware zij nog waard geweest gerestaureerd te worden. Immers, de gehele kap was met schilderwerk versierd. Door roode, gele, witte en met zigzag-figures beschilderde ribben werd het gewelf afgedeeld in vakken en daar, waar de hoofd-

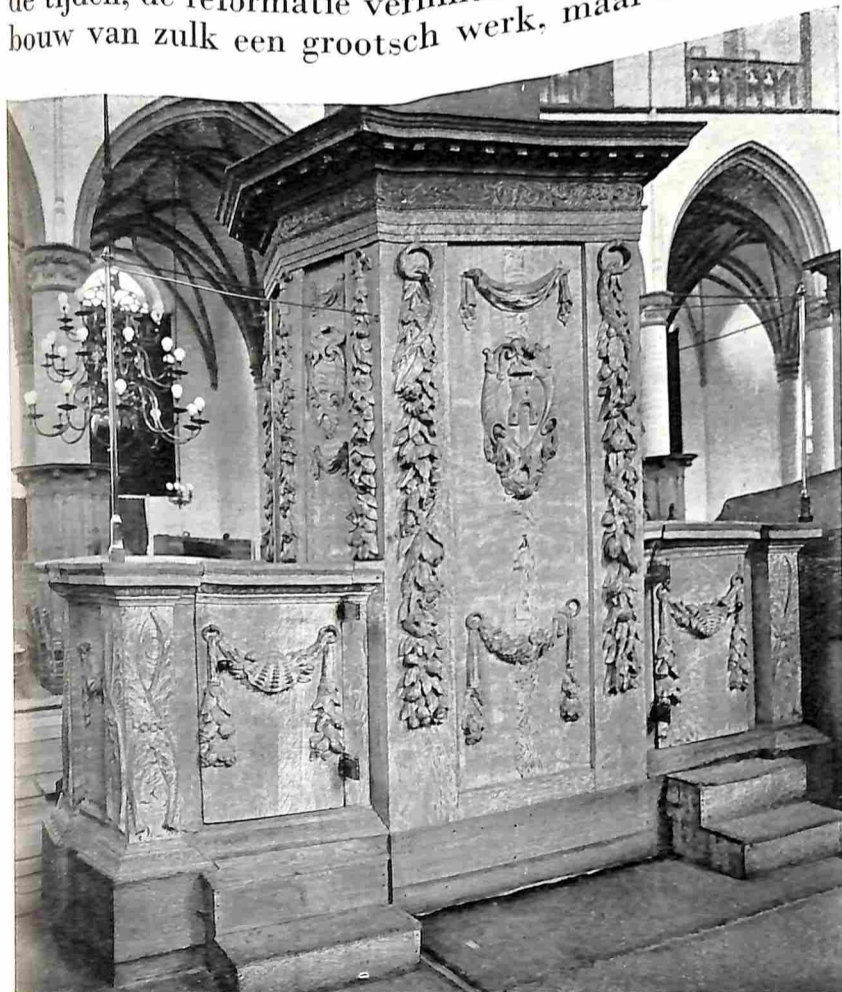

INTERIEUR VAN DE GROOTE KERK TE ALKMAAR

ribben samenkwamen, versierd met gedecoreerde sluitstenen, die op het koor een Christuskop en op de viering een Agnus Dei deden zien. Zeer fraai was de in 9 vakken gedeelde kooroverwelling, waarin een voorstelling van het „Laatste Oordeel” geschilderd was. Voor den op een regenboog gezeten, door zwevende en bazuinblazende engelen omgeven Heiland, torsten twee engelen een weegschaal, waarop de dooden gewogen werden, terwijl aartsengel Michael een duivel bekampte. Aan den eenen kant zag men de zaligen, die tot God den Vader werden geleid, aan den anderen werden zij door duivels weggevoerd. De geheele vernieuwing van de kap in 1885 en 1886 werd aanleiding, dat dit stuk van de hand werd gedaan, doch in 1901 werd het aangekocht door het Rijksmuseum, dat het geruimen tijd bewaarde. Thans bevindt het zich weder te Alkmaar, doch kon nog niet opgesteld worden, daar de restauratie nog niet voltooid is. ☞ Dat houten gewelf moet wel een bijzonder rijken aanblik geboden hebben door al dat kleurige schilderwerk, terwijl ook de tusschen de ribben gelegen kluizen nog ornamenten vertoonden van heiligen-attributen, of van attributen in verband staande tot de gilden. Zoo wees het wapen van St. Joris met zijn voetboog op de oude schutterij, terwijl de jonge schutterij door het wapen van Jeruzalem en den marteldood van S. Sebastiaan gesymboliseerd werd. De scheepjes, die weer elders prijken, beeldden de visscherij uit, de scharen en St. Anna het snijdersgilde, enz. ☞ We vertelden reeds, dat de kerk buitengewoon rijk geweest is aan altaren. Zoo was het

altaar van den H. Geest geplaatst in de kapel der Nieuwburgens, dat van St. Jan Evangelist in de Corf-kapel en dat van de H. Elisabeth in dat van de De rijkste altaren waren echter die van O. L. Vrouwe de Nood Gods, het H. Kruis, S. Gangolf, St. Anna en St. Hubert. Aan de Noorderpilaar stond het altaar der L. Vrouwe en haar beeld. Zoo is het verklaarbaar dat de kerk zulk een groot aantal altaren tegelijk bezeten heeft. ☞ Het schoonste dezer altaren moet wel geweest zijn, dat, wat op het koor was aangebracht en in 1529 gewijd aan de H. Drievuldigheid. Het bezat een altaarstuk van den vermaarden Maarten Heemskerk. De opdracht luidde, dat hij in het middenpaneel moest schilderen: Christus aan het kruis, tusschen de boosdoeners en te midden daarvan daarbij passende personen. op het door pilaartjes gedeelde benedenpaneel. „hetgeen kerkmeesters en anderen begeeren”, b.v. de H. Veronica, voorts profeten en andere passende figuren. De kunstenaar zou hiervoor ontvangen 325 rijns gulden, t.w. 100 na de vaardiging van het middenstuk en 125 na de voltooiing van het geheel. De schilder vond dit echter niet genoeg, daar hij geruimen tijd in Alkmaar moest vertoeven. Daarom beloofde men hem er nog 25 rijnsche guldens bij, indien het werk aan de handeling wachting voldeed. ☞ Het is dan ook een onschatbaar verlies, dat dit stuk voor Alkmaar verloren is gegaan. Gelukkig echter bestaat het nog. Het bevindt zich tegenwoordig in den Dom van Linköping, in Zweden. ☞ Het koor, dat thans vol steigerwerk staat en in een deplorabelen toestand van verval bevindt.

het ergste voor dit deel der kerk doen vreezen, ligt twee treden hooger dan de kerkvloer. Toegang tot dit koor geeft een hek, sierlijk in eikenhout gesneden, doch tot 1847 in een afschuwelijke schavotkleur geverfd. Daarna werd het gerestaureerd en werden op de hoofdstijlen, daar waar vroeger beelden gestaan hadden, fialen aangebracht. Boven dit hek hing een groot kruisbeeld. De zolder-schildering van het Laatste Oordeel, welke thans tijdelijk is opgeborgen in de z.g. Librije, sloot aan bij de zeven, zich naast elkaar scharende, gekleurde ramen van de absis, zoodat dit een indrukwekkend geheel vormde; vier sierlijke beeldjes, de evangelisten voorstellend, rustten op muurcolonetten. De overhulde koorbanken, eerst langs de rechterzijde van het koor geplaatst, staan nu in het halfrond. Deze misericordiae zijn tamelijk eenvoudig en zonder beeldwerk. ☼ Bezuiden het koor heeft de sacristie gestaan. Het houten gewelf was in den trant van dat van de kerk, zij het minder rijk, beschilderd en toont ook thans nog, hoewel de lijmverf zeer verbleekt is, het wapen van Karel V, de beide colommen verbonden door een lint, voorts die van Holland en Westfriesland, van Alkmaar, Delit en Oudewater. Boven het aan de sacristij grenzende zuiderportaal bevond zich de librije. Zij verkeerde in zeer verwaarloosden toestand, toen in 1819 de boeken van daar werden overgebracht naar het stadhuis, waar zij in de bibliotheek van het stedelijk museum geplaatst werden. Muurschilderingen zijn in de kerk nooit geweest. Dit weet men met absolute zekerheid, daar zij reeds in 1545 geheel werd gewit. ☼ Men mag daarentegen wel aannemen, dat men bij het oorspronkelijke plan op den bouw van een hoogen toren gerekend had, ter plaatse, waar de in puin gevallen toren gestaan had. Maar terwijl men bezig was met het bouwen der kerk, veranderden de tijden; de reformatie verhinderde nog wel niet den bouw van zulk een grootsch werk, maar zal er toch

IN DE GROOTE KERK TE ALKMAAR. ACHTERZIJDE VAN EEN DER V.M. REGEERINGSBANKEN

wellicht toegeleid hebben, dat men geen gelden meer schonk voor iets als een toren, waarvan men feitelijk weinig praktisch nut beleefde. Men kon immers, evenals te Haarlem, volstaan met een kruistoren op de viering, die fors genoeg was, om behalve een uurwerk met slagklokken, ook nog een klokkenspel te kunnen bevatten. Daarom besloot men liever hier toe. Meinard Man, abt te Egmond, schonk in 1525 een klok met opschrift. Ook moeten er nog negen andere klokken en een bel gehangen hebben. Dit alles werd in 1689 vervangen door een nieuw, uit een dertigtal klokken bestaand spel, gegoten door Melchior de Haze, te Antwerpen. Het uurwerk werd in 1543 in den toren opgesteld. Het was te Purmerend vervaardigd. In de kerk bevond zich een wijzerbord, dat echter bij de vernieuwing van de kap in 1886 werd weggenomen en sindsdien in het Museum wordt bewaard. Op dit wijzerbord zag men de wapens van het H. Roomsche Rijk en van de steden, Alkmaar, Delft en Oudewater, die in 1420 een overeenkomst gesloten hadden om elkaars burgers poorterrecht te verlenen, vandaar, dat men deze wapens ook aantrof in de voormalige sakristij. ☼ Aan de beide westelijke kapellen, waarvan de Noordelijkste de Huiszittenkapel genoemd werd, omdat daar de uitdeelingen van de huiszittende armen geschiedde, sloten met een boogopening de tusschen de buitenpijlers van den westmuur uitgebouwde doop- en uitvaartkapellen aan. De eerste, die nog een nis in den muur en een houten kastje voor de doopbenodigdheden bezit, toont in het gewelf een blauw geschilderd ornament en bezit nog het eikenhouten traliehek, op welks lijst heel flauwtjes te zien staat: „die ghelooft sal hebben en ghedoopt sal sijn, sal salich worden”, alles in blauw op gouden grond. Van de uitvaartkapel was de opening sinds lang dichtgemetseld en het raam verdwenen, maar thans is het laatste hersteld en geeft een deur toegang tot een aardig kamertje, doelmatig ingericht voor berging van het archief der kerkmeesters. ☼ Een zich in het Zuiderkruis bevindende koperen grafplaat, met de beeltenissen van den in 1546 gestorven Pieter Claesz Palinck, ridder van Jeruzalem en meermalen burgemeester van Alkmaar, en zijn vrouw Josina van Foreest, gest. in 1541, verkeert ook thans nog in goeden staat. De plaat is verder voorzien van engelen, die het wapen van Jeruzalem dragen en een slingerend lint met een inscriptie. Hier in deze Gothische kerk spreekt de geest van de Renaissance reeds een duchtig woordje mee. ☼ In het jaar 1566 raasde de beeldenstorm door ons land. Ook Alkmaar werd niet gespaard. Op 2 September van dat jaar had de kerk schrikbarend hiervan te lijden. De beeldenstormers vernielden onder den kreet: „het moet af” altaren en beelden. Zij namen de relieken der heiligen uit de altaren, hetgeen een oude vrouw zoo sterk aangreep, dat zij ter plaatse dood bleef. Weliswaar had de overheid van te voren gewaarschuld, om toch altaren en beelden in veiligheid te brengen, doch het was toen reeds te laat. Na het terugkeeren der orde zal men wel getracht hebben de kerk zoo goed mogelijk te herstellen, maar de tijden waren voor zulk een onderneming uiterst ongunstig. Het zilver der kerken moest dienst doen om den Prins van Oranje te steunen en zoo verdwenen heel wat kostelijke kunstwerken in de smeltkroes. ☼ In Juni 1572 had de groote ommeekeer plaats en werd de kerk door de Protestanten in ge-

HAVIKSKRUID

bruik genomen. De kerkschatten werden vernield of verspreid en zoo verdween de luister uit vroeger tijd. Schilder-, beeldhouw-, borduur-, giet- en smeedwerk, werden naar alle kanten verspreid. Aan den buitenkant wijzen de thans ledige nissen aan de vier oostelijke muurpijlers van het oostelijk portaal de plaats aan, waar vroeger beelden hebben gestaan. Slechts die van S. Laurens en van S. Matthias in de beide kruisgevels hebben het aan hun hooge standplaats te danken gehad, dat men ze ongemoeid liet. ⁸ We hebben getracht U een beeld te geven van de schoonheid van deze laat-Gothische kerk, die ondanks het feit dat de luister, die het oorspronkelijke geloof aan de kerk verleende en ondanks het verval, waarin zij thans verkeert, niet nalaat nog steeds een diepen indruk op den bezoeker te maken wegens de schoonheid harer verhoudingen, haar enorme ruimte en de bekoring van de details. Na den oorlog begon men dan ook in te zien, dat restauratie dringend geboden was, wilde men niet dit fraaie monument van middeleeuwsche kunst verloren laten gaan. In 1923 werd met de restauratie een aanvang gemaakt. Een aanzienlijke som werd hiervoor uitgetrokken, doch weldra bleek, dat zelfs deze niet voldoende was om den arbeid te voltooien, die in 1927 werd stopgezet. Onder leiding van den architect Herman v. d. Kloot Meyburg zijn thans de vieringtoren, de beide transepten, waarvan vooral de daken restauratie behoeften, en een aansluitende travee van schip en koor hersteld. Aan het schip, de zijbeuken en de kapellen is praktisch nog niets gedaan. Ook deze gedeelten vertoonen hier en daar zeer gevaarlijke plekken, terwijl men in het koor door de spleten in den metersdikken muur eenvoudig naar buiten kijkt. Wil dus het gansche gebouw niet een ruïne worden, dan dient de restauratie met den meesten spoed hervat te worden ¹⁾. Te

dien einde heeft dan ook de kerkvoogdij een „restauratiefonds” gesticht, dat beoogt, door vrijwillige bijdragen van hen, die in de oude architectuur van ons land belangstellen en van hen, die een warm plekje in hun hart hebben voor deze schoone, oude kerk, de gelden voor het herstel bijeen te brengen. Moet dit doel verwezenlijkt worden, eer het te laat is.

1) Het zal den velen, die belangstellen in de restauratie van deze kerk, genoeg doen te vernemen, dat de Minister van Sociale Zaken thans bereid heeft verklaard, te bevorderen, dat de restauratie met toeslag uit het werkloosheids-subsidiefonds zal worden voortgezet, zoodat er alle hoop is dat de Groot- of St. Laurenskerk tenminste toch in haar ouden luister zal worden hersteld.

Onkruid in den tuin

DOOR M. BARENDRECHT—HOEN

JUNI, Juli en Augustus zijn de mooiste maanden in den tuin. Lentebloemen, die door ons wisselvallig klimaat wat zijn verlaat, staan uit te bloeien, de border met zijn vaste planten raakt vol kleuren en het jonge zaaigoed schiet op, plukken zijn knoppen open en vult weldra overal de gaaitjes. Het is nu tijd van rust en kalmtte, van genieten van gedanen arbeid, van plukken zonder dat er uit de overvloed iets wordt gemist en van luieren in een makkelijken stoel temidden van de pracht om heen. Zoo nadert de vacantie en meer dan één heer hebben van tuinieren slaakt de verzuchting, juist in de „hof” zoo mooi wordt op reis te moeten gaan. Maar bosch, zee en hei, die de emotie van het totale andere brengen, lokken toch te zeer dan dat men rustig op eigen erf wil blijven en hekken en deuren worden voor een maand, voor korter of voor langere tijd, op slot gedraaid. Dan volgt de terugkomst. Vaste planten zijn uitgebloeid en staan vol vruchten

VRUCHTDRAGENDE WEGDISTEL

rijpend zaad, enkele pollen en vaste planten hebben zich in korten tijd flink uitgestoeld en het is wel te zien dat het wakend oog van den verzorger van den tuin langen tijd ontbrak. Bij een grondige inspectie zal den volgenden dag na de thuiskomst nog wel meer ongerechtigheid te voorschijn komen, want indringers hebben zich tijdens de vakantie meester gemaakt van den tuin. Een melkdistel laat zijn pluis over de border waaïen, een ooievaarsbek is zijn zaadjes ook al kwijt en als we enkele grassen aanraken, komt uit de luchtige pluim iets te voorschijn wat niet veel goeds voorspelt! Natuurlijk zijn al die opgeschoten planten snel te verwijderen en is na een uurtje werken de grond in de border, het perk, of de flagstone-tuin weer „schoon”. Maar . . . het zaadpluis en de zwarte korteltjes hebben hun weg al gevonden en liggen veilig in den grond, om in het volgend voorjaar, in den herfst soms al, in grooten getale te ontkiemen. Dan grijpen we naar de schop, de schoffel en de hark, rukken en trekken tot we alles weer in orde hebben, zien een enkel klein plantje over het hoofd, gaan met vakantie en . . . l'histoire se répète. „Onkruid vergaat niet” zegt het spreekwoord terecht. Wie wel eens een onverzorgden tuin van een leegstaand huis heeft zien vervuilen, zoals een tuinman dat noemt, heeft een juiste kijk op de macht van het onkruid gekregen. Na een maand was reeds merkbaar dat hier de boel de boel gelaten was en na een winter was er al geen houden meer aan, tierden gras en wegplanten welig. Ze verstikten op den duur de niet sterk uitgestoelde vaste planten en het zaaigoed, dat „vanzelf” weer opkwam. Het volgend jaar was de tuin een woestijn geworden en aan een enkele, forsche Lupine, een Escholzia of een papaver was nog te zien dat het eens een tuin was geweest. Het is dus heel

MELKDISTEL

PERZIKKRUID

goed te begrijpen dat een enkel onkruidplantje, dat in het voorjaar over het hoofd is gezien en in den mid-zomer aan de aandacht is ontsnapt, zich in de vakantie tot een flinke plant ontwikkelt en juist even voordat we terugkeeren klaar is om zijn zaad in den tuin te strooien. ☞ Wat is nu eigenlijk dat lastige onkruid, waarin schuilt zijn macht, zoo spoedig een tuinaanleg te kunnen ruineeren en waarom is de strijd tegen dit soort gewassen zoo moeilijk en eeuwigdurend? Door sommigen wordt iedere plant langs den weg, in het duin, bosch of op de hei onkruid genoemd, maar lang niet alle planten, die aldus betiteld worden, zouden in onzen tuin kunnen aarden. De groote groepen bijvoorbeeld, die op speciale grondsoorten voorkomen, die veel vocht of veel schaduw verlangen, kunnen al direct worden uitgeschakeld. Zij behooren niet tot de schadelijken, de boosdoeners in den tuin. Van de overige wilde planten kunnen er wel eens enkele in onze tuin verdwalen en zoo raken hondsdrif, doovenetel, wikke, honingklaver, hazepootjes, zilverschoon, nagelkruid, look zonder look en andere planten wel eens tusschen de gekweekte planten verzeild, maar met den naam onkruid zouden we deze tamelijk makkelijk te verwijderen planten toch niet willen betiteln. Zij zijn bijtijds te herkennen, laten zich makkelijk uitrukken en wanneer ze eens en vooral zijn opgeruimd, zullen de meeste niet gauw terugkeeren. ☞ De ligging van onzen tuin is in dit opzicht natuurlijk van betekenis. Loopt er b.v. een groote weg in de buurt of zijn er braakliggende veldjes te vinden, dan zullen we nog al eens van wilde planten last hebben, die zeker weer terug zullen keeren. Zaad laat zich nu eenmaal op allerlei manieren makkelijk verspreiden, maar tot rampen geven deze planten toch meestal geen aanleiding. Erg wordt het pas, wanneer de grond in den moestuin met een klein

sappig muurtje is bedekt, dat er zeer onschuldig uitziet, maar dat, wanneer men het met zijn uitloopers uit den grond tracht te trekken, precies bij den wortelhals afbreekt! Erg wordt het, wanneer we in het voorjaar hoefblad in den tuin hadden, dat we om de stralende bloemhoofdjes niet wilden opruimen. Het zaad stuift nu over den tuin, nieuwe plantjes zullen opschieten en.... het tweede jaar komen er aan den ondergrondschen stengel bladeren te voorschijn, die men nu wel zou willen uitroeien, maar die stevig in den bodem zijn verankerd. En het wordt een lastig karwei, dien verfoeilijken rommel op te ruimen. Door haar pluis telt de familie der Composieten onder haar leden nog meer lastige onkruidplanten. Vooral de melkdistel, die ons bij het wieden zulke leelijke bruine handen kan bezorgen, is een hardnekkig kruid en ook de akkerkool is zoo'n klein „tuinongeluk”. Wij hebben wel eens met verbazing gezien, hoe na een vakantie een groot stuk van den tuin door deze plant in beslag was genomen. Een derde lastige Composiet is ook de wegdistel, die hier en daar en overal haar pluizwolken de wereld inzendt. Wieden van deze plant is nu niet bepaald een genoegen en wil men de oude planten vóór de hoofdjes gaan pluizen ver-

wij d e r e n, dan mogen we wel leeren handschoenen aantrekken, hoewel een tuinman er ons om uit zou lachen. Maar niets haalt er toch bij de hardnekkige kracht waarmee het zevenblad zich handhaaft. Deze schermblom, *Aegopodium podagraria*, is met haar wortel zoo diep in den bodem verankerd, dat zij onmogelijk door uittrekken is te verwijderen en het zal zeker een heele middag spitten kosten eer wij de planten er uit hebben en dan nog komt misschien het volgend jaar weer een spruitje boven den grond. Dan komen daarnaast nog voor het herderstaschje, koolzaad, perzikkruid en melde, min of meer lastig onkruid, dat wel ge-

Foto Jan P. Strijbos

GUICHELHEIL

zen we onze tuinen natuurlijk op een gunstig gele-

regeld opkomt, maar dat toch geen rampen veroorzaakt, al kan het guichelheil vooral in het aarbeibed wel eens lastig worden. Ook gekweekte planten kunnen tot onkruid worden. Viooltjes en madeliefjes b.v., die „terugloopen”, steeds kleiner schrieler worden, zijn op den duur niet mooi meer en verduren den tuin. Eveneens kunnen wij veel last van kamille, papaver en korenbloem hebben, door hun rijke zaadvorming zich sterk vermenigvuldigen; daarom is het van het groot belang steeds zorgvuldig het zaad uit de planten weg te knippen. Al dit wilde onkruid kan om verscheidene redenen zoo goed met de gekweekte planten concurreeren. Ten eerste zijn de planten uit onzen tuin, of nu eenjarige zaaipflanzen zijn of vaste planten, bijna geen alle van inheemschen oorsprong en als wij praten van „sterk” en „zwak” willen we daar slechts mee uitdrukken dat ze al of niet tegen den winter bestand zijn; betekent dit niet dat ze het den strijd met het onkruid zullen winnen. Ook een sterke plant zou het, als hij aan zijn lot overgelaten, op den duur moeten

aflleggen tegen gras of een of ander onkruidgewas. Ook de gesteldheid van den grond in onzen tuin speelt een rol. Deze is meestal bemest en stikstofrijk, wa-

natuurlijk voor beide planten een gunstige factor is, maar het onkruid meer voor de sprong geeft. Ten derde groeit het onkruid snel en door zijn groei staat het zaad vroeger wordt het soort makkelijk stand houden. Bovendien

plekje, warm en aan den zonkant, zoodat het onkruid ook den lichtfactor meekrijgt. Zaadpluis, een wortelstok en uitloopers zijn dan daarenboven eigenschappen, die het onkruid onoverwinnelijk maken. De strijd tegen dit gespuis kan niet vroeger in het jaar worden aangebonden, want het gemakkelijkst is het al deze planten in hun kiemstadium

te schoffelen. Bovendien brengt dit omwerken van de bovenste bodemlaag nog een ander voordeel met zich mee: het verhindert het droog worden van den bodem. Het capillaire water, dat opstijgt in nauwe kanaaltjes, wordt door de omgeschoffelde laag geïmpregneerd, komt dus niet direct aan de oppervlakte en verdampt dus minder snel. ☼ Maar behalve het voortdurend wieden in het voorjaar is het ook van veel belang den tuin vóór we met vakantie gaan goed na te snuffelen. Het kan dat zijn er hier en daar enkele planten aan onze aandacht zijn ontsnapt en als we hen nu nog, vóór het zaad is gevormd, verdelgen, zal ons dit het volgend voorjaar worden beloond.

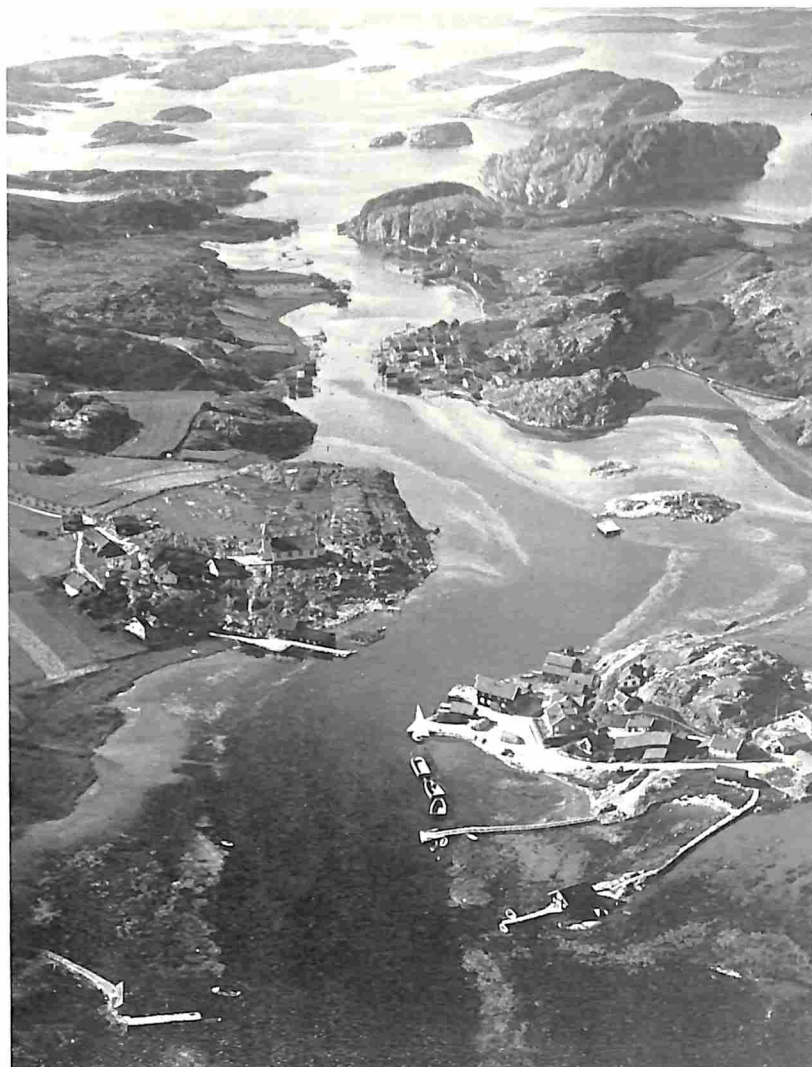
ZOMER IN ZWEDEN

DOOR HENRI VAN MANDELE

(Slot)

ZESTIG kilometer ver strekt zich Stockholms „skaergård”, de Stockholmsche scherentuin, uit in de Oostzee. ☼ Een wonder paradijs is het, van kleine rotseilandjes, bij honderden in grillige wanorde uitgestrooid in het brakke water van Saltsjön, de Zoutzee. Zulk een eilandje, met een grasveld en hoge boomen, een houten buitenhuisje en een snelle motorboot, dat is voor een Stockholmer het top-punt van alle zomervreugde. Hier in den scherentuin culmineert het korte, felle feest van zon en licht. Hier melken zij hun korten zomer tot den laatsten druppel uit. Het weer is vast, de zon is heerlijk, warm en niet te fel. Rondom is water, zijn kleine scheren. Overal water, koel en mild, dat kletst op de rotsblokken, spoelt om de bootkielen en ruischt tusschen het steengruis. Zon, wind en water. Een roodgeschilderd houten huisje op een rotseilandje, met een eigen landingshoofdje en een slanke, snelle motorboot, wikkend aan zijn trossen. Een vrijstaande vlaggenstok, als een boom. Een heldere vlag, blauw als de hemel, door een zongeel kruis doorsneden. De Zweedsche vlag moet men zien in de stralende zon, tegen een helder blauwen hemel. Zij is een symbool van zon en zomer. Bij elk huis staat een mast, waarin deze vlag geheschen wordt.

En in dit land weet men, hoe met een vlag moet worden omgegaan. Bij het ondergaan van de zon wordt zij gestreken en 's ochtends weer geheschen. ☼ Langs de landingssteiger-tjes komt in zijn bootje de koopman met visch, groente en andere huishoudelijke zaken. Eenmaal per dag komt het witte stoombootje langs en legt onbegrijpelijk snel en handig aan langs den steiger. Pakjes, mandjes en boodschappen uit de stad worden neergezet op den wal-kant, blijven staan tot de eigenaar ze komt halen. En niemand anders die er aan denkt er mee van door te gaan. ☼ Hier leeft des zomers een geslacht van heidenen, van vroolijke, le-

IN DEN SCHERENTUIN

venshongerige zonnekinderen. Menschen in het water, menschen in de zon, veel bruine menschen in kleurige badpakken. Er hangt een reuk van brak water en van verse teer. Het is er ruim en wijd en vrij. Het leven is er primitief en probleemloos, als bij den aanvang dezer wereld. ☼ Op den achtsten Augustus begint in Zweden het kreeftenseizoen. Binnen één enkelen dag is de kreeft Zwedens nationale dier. Er is geen naam, dien men in deze dagen méér ziet. Hij staat in groote kreeftroode letters dwars over de

DE STOCKHOLMER SCHEREN

spiegelruiten van elk restaurant. Hij springt U in vette smoutletters tegemoet uit het blikpunt van elke eethuis-advertentie in de dagbladen. Want het is met dit ééne magische tooverwoord, dat alle het publiek trachten te lokken: KRÄFTOR(kreeften). Dit is de schoonste nazomerdroom van elken Zweed: Een geillumineerd preektje op een maanlichten avond in Augustus. Op tafel een reusachtige schaal met vermiljoenkleurige schaaldieren en een groote karaf gekoelden brandewijn. Rondom de tafel de kring der kreeftvrienden, met kreeftrood gelaat, gloeiend van zomerzon en een door de appetijt gestimuleerden bloeddruk. En over de gansche idylle een kreeftroode maan, groot en mild als een morgenzon. ☼ Zooals de Hollander in het voorjaar zijn aspergemalen houdt en de gastronomen hun hoogste lyriek in stroomen uitgieten over de bleeke, maar sappige wortelscheuten van dit teergepluimd gewas, zoo stort het Zweedsche enthousiasme zich uit over dit zwarte schepsel Gods, dat in de kookpan rood wordt. ☼ In de redactioneele kolommen der kranten houden culinair-overgevoelige journalisten hoogdravende lofspraken en geven kunst- en ook fantasierijke biologische en historische beschouwingen over dit grillige roode schaaldier ten beste. Het is ten eenen male onjuist, een gastroonoom voor een ordinairen materialist te houden. De edele verontwaardiging, waarmede hij een dergelijke beleedigende insinuatie van zich zou wijzen, overtuigt U

SALTJÖBADEN BIJ STOCKHOLM

reeds van Uw onrecht. Het is bij hem niet een kwestie van het vervullen van een physiologische functie of het opnemen van zooveel calorieën, bij den waren gastroonoom gaat het om veel subtieler, ja laat ons het maar eerlijk zeggen, om geestelijke zaken. Hij is een idealist, een vergeestelijker van het aardse. Hij is de mysticus, die de verborgen band ontdekt heeft tusschen materiele en geestelijke dingen. ☼ Dit verklaart zijn eerbied voor het ritueel en zijn verknochtheid daaraan. Want ieder gerecht heeft zijn eigen, aparten ritus. Meen niet, vermaterialiseerde sterveling, dat dit ritueel een zinledig voorschrift is en alzoo een zaak van bijkomstige betekenis. Of veronderstelt gij werkelijk, dat kostelijke champagne, in plaats van uit kristallen kelken, zich met vrucht laat drinken uit theekopjes? ☼ Zoo ook laat kreeft zich niet gebruiken van het gewone, alledaagsche aardewerk. ☼ Om de kreeft naar behoren te kunnen eten, koopt de Zweed kreeftserviezen, waarvan borden en schotels versierd zijn met vuurroode kreeftmotieven en dekt met een tafelkleed in bijbehorenden stijl zijn tafel. En alle restaurants voeren in hun vensters reuzengroote bloedroode kreeften als embleem. ☼ Kleine, roode schaaldieren zijn het, als zij in werkelijkheid op tafel verschijnen, die met ongeloofelijk groote hoeveel-

heden straffe Zweedsche snaps besproeid wenschte worden, een omstandigheid welke door de Zweden zeerste toegejuicht wordt. ☼ En zooals bij de zomer langzaam doodbloedt in het steeds rood worden van den wilden wingerd, zoo flikkert Zweden de felle vlam van den korten zomer voor laatste maal op in het vurige rood van het kreeftseizoen.

DE REVOLUTIONAIR

(Vervolg van bladz. 351)

NOG een heele poos lang dacht Wang aan blauwe jas, die hij wilde hebben, wanneer rijk werd. Eerst verwachtte hij dagelijks het wonder gebeuren zou en toen zijn groeide, hield hij het soepel door er met twee boonolie gedoopte vingers door te strijken. Maar de zomer volgde op de lente en de winter maakte plaats voor den herfst en zijn leven was nog precies hetzelfde als vroeger. Nog altijd moest hij 's morgens tot 's avonds werken en nog altijd hij geen zoons. Ten laatste werd hij boos, tot in

diepst van zijn moed en 's nachts kon hij op zijn slaaf niet slapen. ☼ Hij was niet één paald ding, want onder hij gebeurde allerlei kwellingen die zijn opstandigheid verhoogden tegen het feit. Hij blijktbaar stemd was op zoudendag gerust te zullen worden. Deze gedachte maakte hem boos, dat hij elke

dag drie keer zijn vrouw uitschold met de woorden „Vervloekt is de aarde vol nutteloos zaad!” Wanneer hij vernam, dat andere vrouwen het leed aan zoons geschonken hadden, voelde hij zich te kerdag gedaan en knarsetandde. Hij was boos, toen de prijs van katoenen stof en olie en brandstof steeg, toen hij de opbrengst van zijn land niet verhoogde. Elken dag maakte hij zich boos in de stad, wanneer hij op straat lediggangers zag, gekleed in satijnfluweel, of slapend over hun tafeltjes in de tuinhuisen en dobbelend aan winkeltoonbanken, toen hij, op weg naar de markt, zijn blooten rug muur buigen onder zijn last om hen te voeden. Ten slotte ergerde hem elke kleinigheid; toen een vlieg op zijn bezweet gezicht ging zitten, brieschte en sprong rond als een dolle hond, zoodat de menschen die hem zagen, uitriepen: „Daar heb je een krankzinnige, een vlieg toeschreeuwt!” En het geheime symbool van al zijn woede was de blauwe jas, die hij niet kopen kon. (Wordt vervolgd.)

De schilder ALMA TADEMA had een dubbelganger in politicus Maurier. Aan een diner merkte een dame op de gelijkenis der beiden toch eigenlijk meer een praatje. „Met eenigen goeden wil kan men misschien zeggen. U in de verte eenigszins op elkaar lijkt, mijnheer Tadema. Vindt U zelf ook niet?” „Ik kan 't tot mijn niet met U eens zijn, want — ik ben Maurier!”